

جهان در آینه مرور

جنبش حقوق بشر، جنبشی جهانی عصر کنونی

لیلا جدیدی

درآمد

انسان جهان مدرن، هر روز بیش از گذشته به حقوق خود آگاه می‌گردد. آنچه که در گذشته امری طبیعی به شمار می‌آمد مانند برده داری، نژادپرستی و آپارتاید، تبعیض جنسی و ملی و غیره، اینک نقض حقوق دمکراتیک شمرده می‌شود. سرچشمه مبارزات آزادیخواهی و عدالت طلبی مردم جهان و انقلابهایی که به پیروزیهای چشمگیری نیز دست یافتند، همواره جستجو برای شناخت و آشنایی روزافزون انسانها با حقوق خود بوده است. با این حال، نقض حقوق بشر در برخی برهه های تاریخی، به گونه ویژه ای شدت و حدت یافته است. در سال گذشته و همچنین سال جاری، "جنگ علیه ترور" و جهانی سازی، تاثیرات قابل تاملی در نقض حقوق بشر داشته اند. در مقابل، جنبش حقوق بشر بیش از هر زمانی شکل جهانی به خود گرفته و میلیونها نفر از مردم جهان، زیر پرچم این جنبش دوش به دوش هم قرار گرفته اند. نوشتار زیر شامل بررسی گزارشاتی از سازمانهای مدافع حقوق بشر در تاثیرات انسانی و اجتماعی "جنگ علیه ترور" و گزارشاتی از نهادهای مالی جهانی که نمایانگر تاثیرات جهانی سازی در گسترش فقر و رو به وخامت گذاشتن وضعیت حقوق بشر است، می باشد. در ۲۶ ماه مه سال جاری، سازمان عفو بین الملل در گزارشی ۳۳۹ صفحه ای، انواع متفاوت نقض حقوق بشر را در کشورهای سراسر جهان شرح داده است. بنا به گزارش این سازمان، نقض حقوق بشر، با نقض حقوق دمکراتیک مردم از سوی کشورهای که به نام "جنگ علیه ترور" به دخالت در سرنوشت آنها پرداخته اند و مبتکران ایالت متحده آمریکا است، همراه بوده است. سازمان مذکور، بخش وسیعی از این گزارش را به جنگ علیه عراق و افغانستان از سوی دولت بوش اختصاص داده است. خانم آیرین خان، دبیر کل سازمان عفو بین الملل، در این باره می گوید، دولت بوش با نقض حقوق دمکراتیک مردم در آمریکا و جنگ افروزی در عراق و هرزمانی که مایل بوده است "به عدالت و آزادی لطمه وارد کرده و

بین الملل به آنها پرداخته است. این سازمان اعلام می کند، در سال ۲۰۰۳، ۶۵ نفر در این کشور شامل مجازات اعدام گردیده اند که این شمار، تعداد اعدام شدگان را از سال ۱۹۷۶، به ۸۸۵ نفر رسانده است.

ناگفته نماند که تعدادی از افراد اعدام شده، مجرم واقعی نبوده اند و این تنها پس از جانباختن آنها مشخص شده است. اکثر آنان را افراد فقیر یا سیاهپوستانی تشکیل می دهند که دسترسی به حق گرفتن وکیل مدافع را نداشته اند. برخی از افرادی که اعدام شده اند، هنگام ارتکاب به جرم به سن قانونی نرسیده بودند. اقدامی که در سطح جهانی، سیاستی شرم آور شناخته شده و جز کشورهای و دولت‌های عقب افتاده ای مانند جمهوری اسلامی در ایران، کمتر دولتی از آن پیروی می کند.

پیامد های اسف بار "جنگ علیه ترور"، نقض حقوق بشر در سایر نقاط جهان را نیز به همراه داشته است. بسیاری از کشورها به بهانه حمایت از این سیاست، شهروندان خود را مورد آزار و شکنجه قرار داده اند. گزارش سازمان ملل در این رابطه، از کشورهای چین، هند، مالزی، پاکستان و تایلند یاد کرده است. دولت پاکستان، صدها نفر را به دست ایالت متحده آمریکا سپرده که توسط این کشور راهی زندان گوانتانامو گشته اند.

در هند، دولت شووینستی هندوها، صدها مسلمان را با برچسبهای "تروریست"، "جدایی طلب"، "مذهبی تند رو" و "ضد دولتی" بازداشت و زندانی کرده است. در استرالیا، در ماه ژوئیه، قانونی به اجرا در آمد که طی آن به دولت حق دستگیری هر فردی را که گمان برده می شود اطلاعاتی از تروریستها در دست دارد، داده شده است. این افراد حتی از حق گرفتن ارتباط با خانواده های خود نیز محروم گشته اند.

در اروپا نیز همین سیاست به پیش گرفته شده است. ۱۴ نفر با ملیتهای غیراروپایی، تحت نام "اقدامات ضد تروریستی و امنیتی"، پس از ماهها دستگیری هنوز در بازداشت به سر می برند. عفو بین الملل در این باره می گوید: "در درستی اعترافات نیز تردید وجود دارد زیرا آنها تحت شکنجه بدست آمده اند."

در فرانسه، قوانین جدیدی تحت نام "حفاظت و امنیت داخلی" تدوین شده است تا شهروندان عادی که در فعالیتهایی مانند گردهم آییها شرکت می کنند، بتوانند مورد سوال قرار گیرند. طرح پیشنهادی ممنوعیت پوشیدن

روسری در مدارس فرانسه که در سال ۲۰۰۳ پیشنهاد شده بود، در سال ۲۰۰۴ تصویب و به اجرا درآمد. سازمان عفو بین الملل در این باره می گوید: "این اقدام که به منظور مبارزه با مسلمانان تند رو صورت گرفته، با نقض حقوق دمکراتیک عده ای دیگر همراه شده است."

در اسپانیا، پس از ۱۱ سپتامبر، قانونی به اجرا درآمده که طی آن به دولت دسترسی با جدایی طلبان باسک قدرت بیشتری داده و به آن اختیاری دهد، تحت نام "ضد تروریسم"، با بسیاری از زندانیان بد رفتاری کرده و آنان را تحت شکنجه قرار دهد.

در آلمان، مانند آمریکا و بسیاری از کشورهای شکنجه زندانیان و بازداشت شدگان، تحت عنوان نگهداری در شرایط "ویژه"، قانونی گردیده است. در خاورمیانه، آنچه که "جنگ علیه تروریسم" خوانده شده، به بهانه ای برای زیر پا نهادن حقوق انسانها تبدیل گشته است. اعضای اتحادیه کشورهای عربی، کنوانسیون خود را به مبارزه علیه تروریسم اختصاص داده و یک نهاد مشترک امنیتی تشکیل دادند. توسط پیمان مزبور، افرادی از کشوری به کشوردیگراسترداد داده شده اند. گزارش عفو بین الملل در این باره می گوید: "این حرکت بدون طی مراحل قضایی و حضور مشاوران قانونی و گذراندن مراحل پناهندگی صورت گرفته است."

کشورهای دیگری مانند مراکش و تونس، قوانینی در این زمینه وضع کرده اند که پایه ای ترین حقوق انسانها را مورد تهدید قرار می دهد. در همین راستا، دولت اسرائیل نیز حملات خود علیه مردم فلسطین را شدت بخشیده است. در گزارش مذکور آمده است: "شکنجه، زندانی ساختن، استفاده از فلسطینیها بعنوان حصار انسانی، قطع کمکهای امدادی به زخمی شدگان و وسعت بخشیدن به تخریب منازل مسکونی از جمله اعمالی است که جنایت جنگی به حساب می آید." بقیه در صفحه ۹